

Käsitlemisele tulevad teemad

- Medikaliseerumine
- Tervishoiuteenuste kättesaadavus
- Apteek ja selle oskusteave
- Kui palju apteek rakendab täna oskusteavet
- Milline on apteegi potentsiaal – COVID-19 näitel
- Kokkuvõte – apteek, kui oluline osa patsiendi tervise teekonnast

Medikaliseerumine

- Protsess, mille käigus mittemeditsiinilisi aspekte hakatakse nägema/käsitlema meditsiiniliselt.
- Terviseiga seonduvad arusaamad ning käitumine sarnaneb järjest enam tarbimiskäitumise tegevustele ja sümbolitega.
- Passiivse patsiendi roll on muutunud aktiivseks ja oma raviotsustes osalevaks kliendiks.
 - Tervisehinnangud, terviseiga seonduvad tegevused ja arusaamad eristavad Eesti elanikkonda olulisel määral.

Tervishoiu kättesaadavus Eesti elanikkonnale

- Eesti tervishoiusüsteemi korraldusega on rahul 72%
- Arstiabi kättesaadavusega on rahul 62%
- Perearst või pereõde → viimase 12 kuu jooksul külastanud 70%
 - 27% sai teenust samal päeval
 - 16% 4-5 päeva pärast
 - 9% hiljem kui nädal
- Retseptiravimite ostmise → viimase 12 kuu jooksul on ostnud 78%
- 94% elanikkonnast külastab apteeki kord poolaastas**

https://www.eesti.ee/ajaloo-ja-olukorrad/tervishoiu-olukorrad-2019-2020
 https://www.eesti.ee/ajaloo-ja-olukorrad/tervishoiu-olukorrad-2019-2020
 Artikkel: Eesti tervishoiusüsteemi korraldusega on rahul 72% elanikkonnast

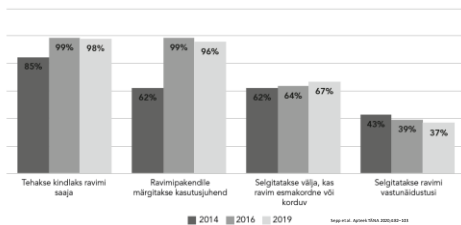
Apteegis olev kompetents

- Ravimialane kompetents
 - Ravimi kvaliteedi, ohutuse ja tõhususe tagamine
 - Patsientide nõustamine ravimite osas, sh kõrval- ja koostoimed
 - Tervislootöötajate nõustamine ravimite ohutu ja tõhusa kasutamise osas
 - Ravimite valmistamine
 - Ravimijäätmete käitlus
 - Täiendavad teenused
- Tervisealane kompetents
 - Tervise edendused
 - Halguste ennetamine
 - Iseravimise toetamine
 - Täiendavad teenused

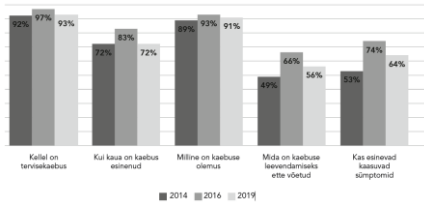

Infograafiline Patsientide Nõustamine - 100 küsimust Patsientide ettepanek - 2019-2020. The figure illustrates the competencies of pharmacies in Estonia.

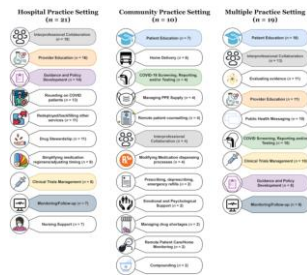
Apteekri tegevus retseptiravimi väljastamisel AKJ näitel

Aptekrite iseravimise nõustamise aspektid AKJ näitel

COVID-19 oli katalüsaator aptekrite kompetentside avaldamiseks

Wolcott, S.L., Dababneh, T.J., Rossouw, W.F., Wang, C.T. COVID-19: Catalyst for Evolving Professional Role Identity? A Scoping Review of Global Pharmacists' Roles and Services as a Response to the COVID-19 Pandemic. *Pharmacy* 2021, 9, 98. <https://doi.org/10.3390/pharmacy9050098>

RAHVATERVIS

INFORMATSIOON

RAVIMID

COVID-19 uuring

- Aprill-Juuni 2020
- Kvalitatiivne – pool-struktureeritud intervjuud (telekommunikatsiooni kanaleid kasutades)
- Valim:
 - 21 üldapteegi töötavat proviisorit või farmatseuti
 - 3 haiglaapteekrit
 - 10 eksperti (tervishoiu- või apteegisektorist)

	Kokku	Suur linn	Väike linn	Maa-apteek		
Apteekeid	13		5			
	Apteegi tüüp*					
	1	2	3	1	2	3
Ekspertid	7	2	4	1	0	4
	Terved tervishoiutöötajad			Riigi esindajad		Terved farmatseutikud/esindajad
Haiglaapteekid	2		4		4	
Hälgapteekid	3	2	2	1		

* 1-kaubanduskeskus, 2-tervisekeskus, 3-tervishoiuse apteek

Apteegi hea ligipääsetavus tagab patsientide tervisealase nõustamise ja ravimite kättesaadavuse

"Lõppude lõpuks pidid apteegid ka kiiresti muutma oma töökorraldust, nii oma töötajate kui ka patsientide kaitsmiseks.../.../ minu arvates tegutsesid apteekrid väga rahulikult, professionaalselt ja kiiresti, et korraldada oma töö ümber." (15_E)

"Olime eesrindel, apteegi üks oli avatud tavapäraselt.../..." (12_A_VL_3)

"See oli selline olukord, et need perearstid ja haiglad on peatanud plaanitud vastuvõtuajad, siis olid proviisorid nagu kõige kättesaadavamad esmatasandi tervishoiutöötajad." (29_A_VL_1)

Patsiendi nõustamise protsessi muutus apteegis

"Nõustamisprotsessis pidime igasugust teavet edastama väga kompaktselt ja nimesed tulid sageli väga konkreetsete soovidega." (19_A_SL_3)

"Apteek pole ju nii privaatne koht, kus saab alati oma isiklikest asjadest natuke pikemalt rääkida, seetõttu eelistavad patsiendid sageli esmalt arsti juurde minna ja oma isiklikest muredest rääkida ning siis selle kohta küsida." (19_A_SL_3)

"Nii nagu kogu e-kaubandus tösis, kasvab ka apteegiteenuste tegelik pakumine interneti kaudu, koroonaperiood andis sellele kindlasti tõuke." (10_E)

Apteeker, kui oluline informatsiooni allikas tervise küsimustes

"Kõik andsid juhiseid kõigile, kuid siiski tulid inimesed apteeki ja see mask oli siin (lõua all). Kuidas maske kasutada, sest tõesti mõnel juhul olid tal silmad praktiliselt kaetud - apteekrid pidid nõu ja juhiseid andma." (23_A_MA_2)

"Ootused apteekrite suhtes on kindlasti kasvanud, seetõttu peavad teadmised olema ajakohased ja peaks olema võimalus neid teadmisi teistega jagada, aga enne tuleks veel jagatavat infot analüüsida." (25_A_SL_3)

Apteeker toetab elanikkonna ravimite ratsionaalset kasutamist

"Ma usaldaksin veelgi rohkem meie apteekreid selles osas, kes suudavad inimestele põhjendada, kui palju teie tegelikult vaja on varuda ja mis on mõistlik ning milliseid koguseid peaksite koju ostma, millal kümme tabletti ja millal sada tabletti." (03_E)

"Kui meil õnnestus hankida kaksikümmend originaali, jagasime need kaksikümmend originaali tõesti oma kahekümnele patsiendile." (32_A_SL_2)

"Meie patsiendid ütlesid, et nad lihtsalt ei saa oma perearsti juurde jõuda, kuid sellistel juhtudel ei saa me neid aidata, kui see on retseptiravim, me ei saa seda ilma retseptita väljastada, see on täiesti võimatu." (29_A_VL_1)

Pühholoogilise ja sotsiaalse toe pakkumine elanikkonnale

"Selle asja (apteekrite) lisaväärtus on see, et on olemas see professionaalsus ja suhtlemisoskus, võime rahustada, mis oli COVID-19 ajal tegelikult üsna hea ja käegakatsutav." (09_E)

"Selle pandeemia ajal oli proviisori roll nii eriline, sest inimestel polnud kuhugi minna. Need, kes olid oma probleemidega täiesti üksi ja me olime kättesaadavad, ja mitte ainult ravimitega seotud küsimustes." (28_A_SL_1)

25+ N, 5-8 ravimik kasutab
Üksides apteekreid nii enne kui ka tulevikus.

25+ N
Infot ei jagata meedias jne, et provisor on pädev nagu perearst.

25+ N
Veendusin apteekri professionaalsuses ning pöördun julgemini apteekrite poole.

45+ N, 4 ravimik
Hindain apteekri teadlikust ja pädevust seletada ravimite toimeainete kohta ja kasutamist ravi korral. Hea nõu abiga kaasa häälestust parandamiseks.

35+ N
Väga vähesed apteekrid sobivad ravimite mõju/kõutumõju ja annavad soovitusi.

Apteekar on sama 25+ N, 5 ravimik
kompetentne kui meidke nõu arst. Võib täpsendada arsti poolt antavat informatsiooni, mis oleks juttudele saari kogu vajamineva nõu apteekrit.

<https://www.meditsiinkolledium.ee/apteekrite-kogumise-olukorrad-2018-2019>

KOKKUVÕTE

- 94% elanikkonnast külastab apteeki vähemalt 1 kord poolaastas
- Passiivne patsient on asendunud aktiivse kliendiga - indiviidi võimendamine oma tervise eest suurema vastutuse võtmisel
- Apteekri laiapõhjalised teadmised – partner patsiendile, aga ka teistele tervishoiutöötajatele
- COVID-19 näitas apteekrite potentsiaali - mitte ainult kui ravimispetsialist, vaid laiem rolli ja vastutusega rahvatervise eest
